



Aan

Minister

nota

Verzoek vaste Kamercommissie om een reactie op te stellen op ontvangen brief over het opstellen van een MKBA voor de nieuwe indeling van het luchtruim

TER BESLISSING

Datum

15 april 2026

Onze referentie

IenW/BSK-2026/43649

Opgesteld door

DG Luchtvaart en Maritieme
Zaken
Programma
Luchtruimherziening
Cluster A

Beslistermijn

22 april 2026

Bijlage(n)

3

Aanleiding

Op 3 december 2025 heeft u een brief van de vaste Kamercommissie van Infrastructuur en Waterstaat ontvangen met daarin het verzoek om een reactie op te stellen op een door de commissie ontvangen brief (zie bijlage 1). Het betreft een verzoek van stichting S4R om een MKBA op te stellen voor de nieuwe indeling van het luchtruim. Deze nota gaat in op (1) de punten uit de ontvangen brief en (2) uw antwoorden hierop. Via bijgevoegde antwoordbrief reageert u richting de briefschrijver hierop.

Geadviseerd besluit

U wordt geadviseerd om:

- In te stemmen met bijgevoegde antwoordbrief (zie bijlage 2);
- In te stemmen met bijgevoegde Kamerbrief waarin u de opgestelde antwoordbrief aan de Tweede Kamer aanbiedt (zie bijlage 3);
- Indien u akkoord bent, de Kamerbrief en antwoordbrief naar de Tweede Kamer te verzenden.

Kernpunten

1. Ontvangen brief

- De Tweede Kamer heeft een afschrift van een brief vanuit stichting S4R ontvangen gericht aan u en de staatssecretaris van Defensie. In afstemming met Defensie is besloten dat u de brief beantwoordt, omdat het verzoek vanuit de vaste Kamercommissie van IenW afkomstig is. De staatssecretaris is geïnformeerd over de inhoud van de brief.
- In de brief beargumenteert S4R waarom de nieuwe indeling van het luchtruim een MKBA zou moeten uitvoeren:
 - Het betreft een groot project. Bij projecten die worden uitgevoerd volgens het Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport (MIRT) is een MKBA verplicht. Ook bij veel andere projecten stelt men dat een MKBA wordt aanbevolen.
 - Een MKBA is nodig om een belangenafweging te kunnen maken. Het niet uitvoeren van een MKBA vergroot het risico op een kwalificatie van onbehoorlijk bestuur.
- Tot slot benoemt S4R dat zij bovenstaande argumentatie aan de adviescommissie "Uitvoering programma Luchtruimherziening" heeft meegegeven. De commissie gaat in haar advies niet in op dit punt.

2. Antwoordbrief

- De antwoordbrief gaat in op de genoemde punten van S4R waarbij als eerste het besluitvormingstraject wordt geschetst wat de luchtruimherziening doorloopt. Er is geen wettelijke verplichting voor het uitvoeren van een MIRT en/of MKBA bij de nieuwe indeling van het luchtruim. Voor het beoordelen van luchtruimwijzigingen die gereed zijn voor publicatie geldt dat deze het wijzigingsproces luchtruim- en vliegprocedures (5.11 werkwijze) volgen¹. Als onderdeel van een zorgvuldig besluitvormingsproces is *aanvullend* gekozen voor een op het MIRT geïnspireerde aanpak waarbij is toegewerkt naar een in 2022 genomen Voorkeursbeslissing.
- In de Verkenningfase werd door middel van het ontwikkelen en afwegen van varianten toegewerkt naar een voorkeursvariant en Voorkeursbeslissing. Er is gekozen om de Voorkeursbeslissing te onderbouwen met een milieueffectrapportage (Plan-MER). De Wet milieubeheer en bijbehorende wetgeving bepaalt wanneer een m.e.r. verplicht is. Voor het programma Luchtruimherziening bestond geen wettelijke verplichting voor het uitvoeren van een m.e.r.
- Hierna startte de ontwerp en realisatiefase en wordt de luchtruimherziening volgordekelijk uitgewerkt en uitgevoerd in deelprojecten: de nieuwe indeling van het luchtruim en vervolprojecten Hoger Naderen van burgerluchthavens. Ieder met hun eigen participatie- en besluitvormingsproces.
- In aanvulling op het reeds uitgevoerde plan-MER worden op meerdere momenten effectanalyses op de nieuwe indeling uitgevoerd. Het toegenomen detailniveau van de nieuwe indeling maakt met elke stap meer lokale verfijning mogelijk.
- Tot slot is ook een onafhankelijke adviescommissie ingesteld om de nut en noodzaak van de nieuwe indeling en de zorgvuldigheid van het proces te beoordelen.
- Gelet op het proces waarin er één maakbaar ontwerp voor de nieuwe indeling ligt en er geen alternatieven zijn, zal het uitvoeren van een MKBA naast de uitgebreide effectanalyses op milieu- en leefomgeving en het rapport van de onafhankelijke adviescommissie weinig nieuwe informatie bevatten die van toegevoegde waarde is voor de besluitvorming over de nieuwe indeling.
- Verder wordt ingegaan op een aantal zorgen van S4R dat de nieuwe indeling mogelijk ertoe kan leiden dat gebieden minder geschikt voor bewoning, natuur en bepaalde vormen van recreatie zijn. Zoals blijkt uit de verrichte effectanalyses is de verwachte impact op de leefomgeving van de nieuwe luchtruimindeling relatief klein. Dit komt omdat in de eerste fase wijzigingen in de verkeersstromen veelal boven de 1.800 meter plaats zullen vinden. Dit betekent dat de effecten op geluid beperkt zijn. Daarnaast zijn vanwege het niet kunnen inpassen van een vierde naderingspunt de effecten op korter vliegen/uitstoot beperkter. Daarmee zijn wijzigingen op de omgeving ook beperkt gebleven.
- De verbetering van leefomgevingskwaliteit rond luchthavens waar S4R over spreekt wordt beoogd in de vervolprojecten Hoger Naderen.

Krachtenveld

Stichting S4R (voorheen Stop4deroute) is in 2023 opgericht n.a.v. onrust in de omgeving Gelderland en Utrecht over een vierde naderingspunt naar Schiphol. De doelstellingen van de stichting zijn inmiddels verbreed waarbij men zich met name

Datum

15 april 2026

Onze referentie

IenW/BSK-2026/43649

Opgesteld door

DG Luchtvaart en Maritieme
Zaken
Programma
Luchtruimherziening
Cluster A

Aan

Minister

Bijlage(n)

3

¹ [wijzigingsproces-luchtruim-versie-5 \(2\).pdf](#)

inzet voor het verminderen van de overlast en gezondheids-, milieu-, natuur- en klimaatschade door de luchtvaart van en naar Nederlandse luchthavens.

Op 22 april 2025 is de adviescommissie "Uitvoering programma Luchtruimherziening ingesteld". Met het instellen van deze externe adviescommissie is invulling gegeven aan twee moties vanuit de Tweede Kamer. Aanleiding voor de instelling van de commissie waren zorgen over de komst van een vierde naderingspunt in het nieuwe ontwerp voor de luchtruimindeling. Aangezien er uiteindelijk in het ontwerp geen sprake meer is van een vierde naderingspunt, is de vraagstelling verbreed naar een beoordeling van de nut en noodzaak van de nieuwe luchtruimindeling, evenals de zorgvuldigheid van het gevolgde ontwerp- en beoordelingsproces. Het advies is op 18 november jl. gepubliceerd.

De adviescommissie heeft bij haar advies de inbreng van omwonenden en andere belanghebbenden, zoals luchtvaartmaatschappijen en overheden, betrokken. Hiervoor is een klankbordgroep opgericht. De klankbordgroep heeft vragen, zorgen en aandachtspunten meegegeven aan de adviescommissie, om in haar uiteindelijke advies rekening mee te houden. Stichting S4R nam ook deel aan deze klankbordgroep.

Informatie die niet openbaargemaakt kan worden

Niet van toepassing

Bijlagen

Volgnummer	Naam	Informatie
1	Ontvangen brief stichting S4R	De brief roept op tot het uitvoeren van een MKBA door het programma Luchtruimherziening. Hiervoor worden verschillende argumenten aangedragen.
2	Antwoordbrief aan stichting S4R	De brief bevat een reactie op de ontvangen brief.
3	Kamerbrief antwoordbrief stichting S4R	De brief biedt een afschrift van de antwoordbrief aan de Tweede Kamer aan.

Datum

15 april 2026

Onze referentie

IenW/BSK-2026/43649

Opgesteld door

DG Luchtvaart en Maritieme Zaken

Programma

Luchtruimherziening

Cluster A

Aan

Minister

Bijlage(n)

3